

Opcat-inspektion av Polismyndigheten, polisregion Syd, arresten Helsingborg, den 10 maj 2016

Inspektionens genomförande

På uppdrag av JO Cecilia Renfors genomförde enhetschefen Gunilla Bergerén, tillsammans med föredragandena Elisabeth Sjöblom (protokollförare) och Lisa Wiberg, den 10 maj 2016 en oanmäld inspektion av Polismyndigheten, polisregion Syd, arresten Helsingborg.

Inspektionen inleddes med att JO:s medarbetare togs emot av arrestföreståndaren AA. Därefter förevisades arrestlokalerna och JO:s medarbetare samtalande med personal och fyra intagna. En översiktlig granskning gjordes av omhändertagande- och arrestantblad, tillsynsblad och blankett för säkerhetsbedömning. Inspektionen avslutades med en sammanfattande genomgång med AA.

Syftet med inspektionen

Inspektionen är en del av JO:s uppdrag att fullgöra de uppgifter som ankommer på ett nationellt besöksorgan enligt det fakultativa protokollet den 18 december 2002 till Förenta nationernas konvention mot tortyr och annan grym, omänsklig eller förnedrande behandling eller bestraffning (Opcat-verksamheten). Denna verksamhet har under 2016 ett fokus på information om rättigheter till frihetsberövade.

Arresten i Helsingborg inspekterades av JO den 17 och 18 juli 2014 (dnr 3284-2014).

Uttalande av JO Renfors med anledning av inspektionen

Protokollet innehåller avslutningsvis uttalanden av JO Cecilia Renfors.

lakttagelser och upplysningar vid inspektionen

Organisation

Arresten i Helsingborg har 13 tillnyktrings- och 22 anhållningsceller och är öppen dygnet runt. Några genomgripande förändringar har inte gjorts av lokalerna sedan JO:s inspektion 2014.

Årligen tas cirka 5 500 frihetsberövade in i arresten och av dem är det cirka 2 000 personer som är omhändertagna med stöd av lagen om omhändertagande av

berusade personer m.m. (LOB). Det finns inte någon tillnyktringsenhet i Helsingborgs kommun. Vid inspektionstillfället fanns sex intagna i arresten som samtliga var misstänkta för brott.

Bemanning och kompetens

All personal som arbetar i arresten är anställd av Polismyndigheten. Bemanningen utgörs normalt av 27 arrestvakter, varav tre är gruppchefer. Vid inspektionstillfället fanns det endast 18 anställda arrestvakter, inklusive några som var tjänstlediga. Detta beror på att man inte fått nyanställa i samma takt som personal har slutat under de senaste 18 månaderna. Man har löst situationen genom att låna in personal från övrig polisverksamhet. Det kan vara poliser eller civilanställda. Polismyndigheten har nu nyanställt tolv personer som ska genomgå en tre veckor lång arrestvaktutbildning med start den 23 maj 2016. Enligt AA kommer de nyanställda till stor del att täcka behovet av personal. Inlånad polispersonal har fått en endagsutbildning för tjänstgöring i arresten medan de civilanställda är f.d. arrestvakter.

Något ensamarbete förekommer inte i arresten och vid kontakt med de intagna är det alltid två arrestvakter som arbetar tillsammans. Dagtid består bemanningen av fyra arrestvakter och nattetid finns tre arrestvakter i tjänst. Under helger – fredag till söndag – finns alltid fyra arrestvakter i tjänst dygnet runt. Arrestvakterna är obeväpnade men bär larm.

AA beskriver den nuvarande arbetssituationen för den ordinarie personalen som slitsam. Oerfaren personal tjänstgör vid varje pass vilket kan öka risken för misstag, t.ex. vid kontakten med intagna eller i dokumentationen av vidtagna åtgärder. Även de intagna märker om personalen är oerfaren, vilket kan öka risken för incidenter. Veckan före JO:s inspektion blev en arrestvakt överfallen av en intagen. En risk- och konsekvensanalys av problematiken i arresten har genomförts av arrestpersonalen och överlämnats till polisedningen.

De intagna framförde att de blev bra bemötta av personalen.

Lokalerna

Celler

Arrestlokalerna beskrivs i protokollet från inspektionen 2014. Utevistelse på en rastgård erbjuds i anslutning till måltider. Lokalerna gav ett välordnat och rent intryck.

Dubbelbeläggning

Dubbelbeläggning av celler kan förekomma vid enstaka tillfällen.

Ankomsten till arresten

Förmansprovning och avvisitering

Frihetsberövade förs till ett av de tre kameraövervakade avvisiteringsrummen för inskrivning och avvisitering. Det är det inre befälet som gör förmansprovningen av gripna och anhållna. Det biträdande inre befälet gör förmansprovningen av perso-

ner som omhändertagits med stöd av LOB. Förmansprövningen görs på plats i avvisiteringsrummet.

Avvisiteringen av både män och kvinnor görs av arrestpersonalen i ett avvisiteringsrum. Frihetsberövade kvinnor avvisiteras av kvinnlig personal och om underkläder ska tas av sker detta i en cell. Alla som ombeds att ta av sig samtliga klädesplagg avvisteras i en cell.

Inskrivning och säkerhetsbedömning

I samband med inskrivningen gör det inre befälet eller det biträdande inre befälet en säkerhetsbedömning av den frihetsberövade personen. Bedömningen dokumenteras på en särskild blankett. Övriga handlingar, t.ex. arrestant- eller omhändertagandeblad, upprättas av polispatrullen.

Tillsyn

Gripna och anhållna ses till en gång i timmen dygnet runt. Personer som är omhändertagna för berusning ses i normalfallet till var femtonde minut. Det är det inre befälet eller det biträdande inre befälet som beslutar om tillsynsfrekvensen. Dokumentation av tillsynen görs på ett tillsynsblad.

Tillsyn sker normalt genom att den intagne iakttas genom en glasruta på den inre celldörren. För att inte störa de intagna nattetid undviker man att tända cellbelysningen. Belysningen i korridoren är oftast tillräcklig för att man ska kunna observera den intagne. Vid behov kan en ficklampa användas vid tillsyn nattetid.

Vid den översiktliga granskningen av tillsynsblad fanns det inget att anmärka på.

Flera arrestvakter förde fram att tillsyn nattetid kunde vara störande för de intagna. Samtliga intagna som JO:s personal samtalade med uppgav dock att de inte stördes av den nattliga tillsynen.

Information om rättigheter

Skriftlig information

Polismyndigheten tog 2015 fram ett informationsblad på flera olika språk för bl.a. gripna och anhållna om intagnas rättigheter i samband med ett frihetsberövande. Informationsbladet delas ut av arrestpersonalen senast i samband med att en frihetsberövad sätts in i en cell. Att det har skett dokumenteras på avvisiteringsbladet. Den intagne får behålla informationsbladet under hela vistelsen i arresten. Ingen skriftlig information lämnas till personer som har omhändertagits med stöd av LOB.

Vid granskningen av arrestantblad framgick det att informationsbladet om rättigheter i regel delats ut.

Information i samband med anhållande

När en intagen anhålls och beläggs med restriktioner lämnar utredaren över ett skriftligt beslut om restriktioner till den intagne. Det dokument som används är framtaget av Åklagarmyndigheten och finns endast på svenska.

Underrättelse till närstående

Det är det inre befälet eller polispatrullen som frågar gripna, anhållna och omhändertagna enligt LOB om de vill att närstående ska underrättas om frihetsberövandet. För LOB-omhändertagna dokumenteras att de tillfrågats med en stämpel på omhändertagandebladet. När gripna eller anhållna tillfrågats görs en tjänsteanteckning i polisens digitala ärendehanteringssystem DurTvå. Vid granskningen av omhändertagandebladen framgick att LOB-omhändertagna tillfrågats om närstående skulle underrättas om frihetsberövandet. Vid samtal med fyra av de intagna uppgav de dock att de inte hade tillfrågats om de ville att närstående skulle underrättas.

Informationsblad om rutiner

I anhållningscellerna finns ett informationsblad (Arresten Helsingborg) om rutiner, t.ex. tillgång till hygienartiklar, utevistelse och tider för måltider, uppsatt på celldörren. Informationsbladet är på svenska. Någon annan allmän skriftlig information om rutiner finns inte för de intagna.

Vid samtalen med de intagna förde de fram att de inte hade förstått vad som står i informationsbladet om rutiner som sitter på celldörren. Ingen av dem kunde svenska. En av dem hade varken fått duscha eller borsta tänderna trots att han varit frihetsberövad i två dygn och när han bad om att få göra detta förstod inte personalen vad han ville.

Hälso- och sjukvård

Det är det inre befälet, det biträdande inre befälet eller gruppchefen som beslutar om läkare eller ambulans ska tillkallas om det uppstår frågor om en intagens hälsotillstånd. Det är det inre befälet som beslutar om medhavda receptbelagda läkemedel ska delas ut. Att läkemedel delats ut noteras på en särskild blankett (Signeringslista egenvård/Receptbelagda).

Avslutande genomgång

JO:s medarbetare redogjorde för iakttagelser m.m. från inspektionen. AA anförde bl.a. följande.

Omhändertagna enligt LVM och LVU

Det är ovanligt att personer omhändertagna med stöd av lagen om vård av missbrukare i vissa fall (LVM) eller ungdomar som omhändertagits med stöd av lagen med särskilda bestämmelser om vård av unga (LVU) tas in i arresten. AA kan inte minnas när det hände senast.

Tillsyn

Tillsynsfrekvensen nattetid har varit föremål för diskussion, men man har bestämt att gripna och anhållna även i fortsättningen ska ses till en gång i timmen. Det är vanligt att personalen framför klagomål på utformningen av tillsynsbladet som uppfattas som plottrigt och med ett för litet radavstånd. Ett förslag till ett nytt tillsynsblad har tagits fram av personalen, men något beslut om att använda detta har inte fattats. En översyn av det nuvarande tillsynsbladet ska göras på nationell nivå.

Information till frihetsberövade

Att skriftlig information om rättigheter inte har delats ut till alla intagna kan bero på att många oerfarna arrestvakter har tjänstgjort i arresten och att det inte har dokumenterats när informationen lämnats.

Tjänsteföreskrift

Det finns ingen ny tjänsteföreskrift för arrestverksamheten för polisregion Syd. Den nuvarande tjänsteföreskriften är från 2012.

Hälso- och sjukvård

Vid incidenter i arresten upprättas en incidentrapport. Den lämnas över till polisens utvecklingscentrum Öst som har det nationella övergripande ansvaret för arrestverksamheten. Arrestpersonalen ska kontakta det inre befälet när något avviker från det normala. Om läkare tillkallas görs detta via Falck Läkarbilar. Vid akut sjukdom tillkallas ambulans.

Vid protokollet

Elisabeth Sjöblom

Justeras den 7 oktober 2016

Gunilla Bergerén

Uttalande

Jag har tagit del av protokollet, som föranleder följande uttalanden från min sida.

Information till intagna

Alla som tas in i en arrest ska som huvudregel få skriftlig information om sina rättigheter och skyldigheter. Informationen ska lämnas på ett språk som den intagne förstår, och det ska dokumenteras att den har lämnats. (Se 1 kap. 4 § Polismyndighetens föreskrifter och allmänna råd om polisarrest, PMFS 2015:7, FAP 102-1).

Det har vid inspektionen kommit fram att skriftlig information om rättigheter delas ut till gripna och anhållna men att sådan information inte alls lämnas till LOB-omhändertagna. Jag vill därför betona att Polismyndigheten har en skyldighet att informera alla intagna i en arrest om deras rättigheter och att det av föreskrifterna numera uttryckligen framgår att informationen, som huvudregel, ska lämnas skriftligt, och att det ska dokumenteras att det har skett. Det är inte godtagbart att arres-ten i Helsingborg inte har rutiner som säkerställer att föreskrifterna efterlevs. Jag förutsätter att detta åtgärdas.

Det har vid inspektionen också kommit fram att intagna inte har förstått vad som står i det skriftliga informationsblad om rutiner som finns uppsatt i cellerna. Jag förutsätter därför att Polismyndigheten vidtar åtgärder för att se till att föreskrifterna efterlevs också i detta avseende och att alla intagna blir informerade om de dagliga rutinerna på ett språk som han eller hon förstår.

Underrättelse till närstående

Vid inspektionen har det vid samtal med intagna kommit fram att de inte tillfrågats om närstående ska underrättas om frihetsberövandet. Jag vill därför erinra om de skyldigheter som gäller i fråga om underrättelse till intagnas närstående (se 24 kap. 21 a § rättegångsbalken, 17 a § polislagen och 3 § häktesförordningen samt bl.a. JO 2012/13 s. 165, dnr 3682-2011, och JO 2013/14 s. 222, dnr 2293-2012).

I övrigt föranleder protokollet inte några uttalanden från min sida.

Cecilia Renfors

2016-10-10